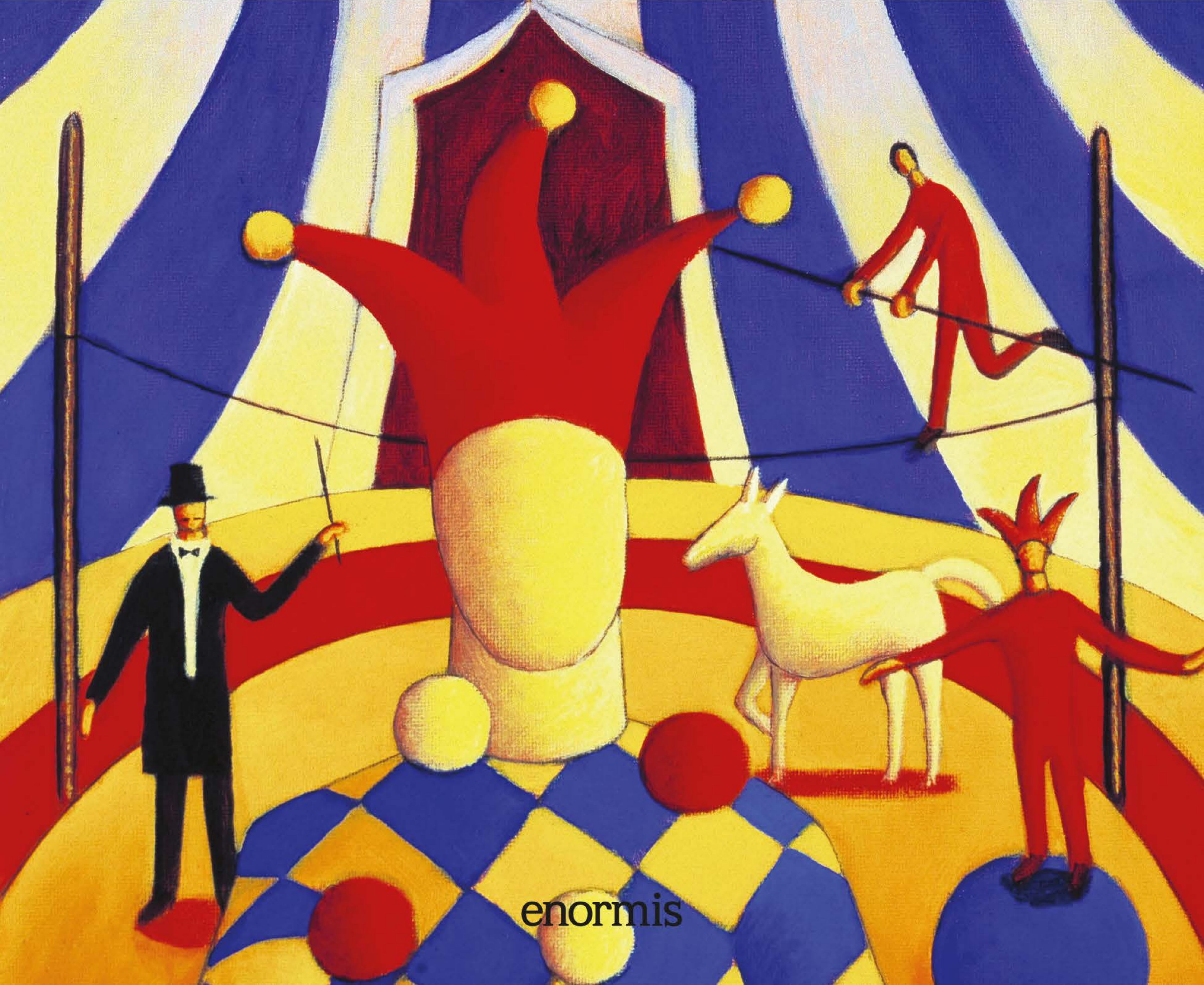

PASAJLAR

Post-Truth Çağı

PASAJLAR

PASAJLAR

sosyal bilimler dergisi

POST-TRUTH ÇAĞI

04

PASAJLAR

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

Yerel Süreli, Dört Aylık, Hakemli Yayın
ISSN: 2667-4181
Sayı 4 / Ocak 2020

**Lignor Kültür Sanat Yayıncılık
San. ve Tic. Ltd. Şti.
Adına Sahibi**
Talha Dereci

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Talha Dereci

Sayı Editörü
Yalın Alpay

Yayın Kurulu
Oğuz Adanır, Mücahit Bilici, Nilgün Çelebi,
Mustafa Erdoğan, Ferhat Kentel, Neşe Özgen,
Ali Yaşar Sarıbay, İbrahim Sirkeci,
Özgür Taburoğlu, Çetin Türkyılmaz, Ali Utku

Bu Sayının Bilim Kurulu
Ali Akay, Emre Erdoğan, Serhat Güvenç,
Ahmet Kasım Han, Nazile Kalaycı,
Ahmet Şimşek, Aslı Tunç, Ece Ceylan Baba,
Emrah Safa Gürkan, Burak Özçetin,
Zeynep Uysal, Sarphan Uzunoglu

Yazışma Adresi
Enormis Yayıncılık
Meşrutiyet Mah., Konur Sok., No: 25/13,
Kızılay, Çankaya / Ankara
0 (532) 491 64 27
iletisim@pasajlardergisi.com
pasajlardergisi.com

Sertifika No: 49776

Kapak Resmi
Alan Kenny, *The Circus Blind Juggler*

Kapak Tasarımı
Harun Ak

Baskı ve Cilt
Tarcan Matbaacılık
İvedik Köy Mah. İvedik Cad. No: 417/A
06378 Yenimahalle/Ankara
Sertifika No: 47663

1. Basım: 15 Şubat 2020
2. Basım: 5 Mart 2021

Pasajlar Sosyal Bilimler Dergisi, yılda üç sayı olmak üzere;
Ocak, Mayıs ve Eylül aylarında yayımlanır.

Gelecek sayıların bilgileri de dahil olmak üzere, dergiye ilişkin tüm detaylara
pasajlardergisi.com adresinden ulaşılabilir.

Pasajlar ve yazarın ismi kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Dergiye gönderilen yazıların yayımlanıp yayımlanmaması
sorumlu yazı işleri müdürü ile yayın kurulunun kararına bağlıdır.

   @pasajlardergisi

İÇİNDEKİLER

- 17** MURAT BAÇ
Hakikatin Savuşturulması,
Ötelenmesi ve
Geri Dönüşü Üzerine
- 35** MİLAY KÖKTÜRK
Post-Truth ya da
Mağaraya Dönüş
- 57** BUKET KORKUT RAPTİS
Böyle Söylendi Nietzsche:
Nihilizm, Post-Truth ve
Benzerleri
- 73** STEVE FULLER
Felsefe ve Retorik
Hakkındaki Post-Truth
- 83** EMRE ERDOĞAN
PINAR UYAN-SEMERCI
Hakikat Sonrası
Tartışmalarının *Gerçek*
Olmayan Varsayımlarını
Ele Almak: Akıl, Bilim ve
Demokrasi Karşıtlığı
- 109** ONUR ASLAN
Post-Truth Kavramının
Postmodernizm Aynası
Üzerine Düşen Yansımaları
- 125** İSMAIL CEM KARADUT
Hakikat-Ötesi Çağda Hakikati
Söylemek: İki Parrhesia Vakası
- 141** ÖZGÜR TABUROĞLU
Hakikat-Sonrası Bazı
Görüngüler: Biyosiyaset,
Algı Yönetimi, Yeni Medya
- 161** BURAK SAYIN
Post-Truth Çağında Hakikati
Yeniden Anlamlandırma
İmkânı Olarak Sanat:
*Hakikatsi'*den Hakikate
Geri Dönüş
- 177** HALİME S. ATALAY
Hakikatin Önemini
Yitirmesi ve Gündelik
Hayatın Hoyratlaşan Dili
- 211** ABDURRAHMAN CİHAD
KAYADUMAN
Post-Truthun Şifası
Algoritmik Bilgi mi?

Kovulan Şairlerin İntikamı ya da Tuhaf Zamanlar: Post-Truth Çağı

İnsanların çoğu başlarına gelenler hakkında düşünmezler ve öğrendiklerini kavrayamazlar, yalnızca kendi kanılarına inanırlar.

- Herakleitos, *Fragmanlar*

Meseleye aşına olanların, bu yazının başlığını okuduklarında soracakları ilk soru sanırım şu olabilir: “Şairler kovulmuş muydu?”

Platon (ve diyaloglarının yürütücüsü konumundaki hocası Sokrates), özellikle Homeros’u gündemine alarak ve ondan hareketle, şair ve şiir üzerine bir takım eleştiriler dile getirerek, şairlerin; bir yığın masal anlattıklarını, her türlü kılığa girebildiklerini, her şeyi ustaca taklit edebildiklerini, doğruyu anlatmadıklarını ve hakikatin üstünü örttüklerini, yalan söyleyen, olanı olduğu gibi göstermeyen kimseler olduklarını farklı diyaloglarda [*Apologia*, *Politeia*, *Ion*] ifade eder. Sonrası malum, *ideal devlet*in önündeki “engel”lerden biri olan şairler, Platon tarafından tasarlanan yeni devlette istenmezler. Zira Platon’a göre şairlerin, insanlar üzerindeki etkileri oldukça kuvvetlidir, hoşça giden sözler söylerler ama söyledikleri doğru değildir, uydurmadır, olanı olduğu gibi göstermezler, taklit ederler, tam da bu sebeple insanlar onları dinlememelidir.

Yıllar sonra bu coğrafyadan bir şair, Cemal Süreya, denemelerini topladığı *Şapkam Dolu Çiçekle* kitabında yer alan 1965 tarihli *Şuara Suresi* başlıklı denemesinde, Platon’daki şairlerin kovulması meselesine, söz konusu sure üzerinden değinir. Süreya’ya göre bu surenin bazı ayetleri [224-226], şair-

leri aşığılmaktadır ve bu aşığılama durumunda dayanak noktası olarak gösterilen hususlar Platon'un dayanak noktası ile benzerlik göstermektedir. Platon da şairleri, *gerçekler değil, gölgeler yarattıkları ve dilin aldatıcı özelliklerinden yararlandıkları* için yadsımıştır. Süreya, gerek Platon'un *Politeia*'daki görüşleri özelinde gerekse de söz konusu ayetlerle ilgili olarak şairlerin kovulmasını yorumlarken; her devrimde ve yeni düzen inşasında, bu düzen inşasında aktif rolü olanların, sanata ve özellikle de şiire lanet okuyarak yola çıktıklarını ifade eder. Bunun sebebi de ona göre, *şiirin doğası gereği kurulu düzenlerin değerleriyle çatışmasında yatıyor oluşudur*.

Şiirin doğası gereği düzen / iktidar karşıtı olduğu cümlesinin tam da bir şair tarafından dile getirilebilecek, kulağa hoş gelen "şairane" bir şey olduğu şerhini düşerek meselemizin ne şair, ne "kutsal" olduğu dile getirilen metinler ne de Platon olduğunu baştan belirtmeliyiz. Şairlerin kovulmasında Platon'un kaygısını eşeleyecek olursak, şairin ve şiirin sanki bir afyon etkisi yarattığı düşüncesi ön plana çıkıyor gibi. Bu da bizi ister istemez Platon'un ezeli düşman bellediği Sofistlerin kulağını çınlatmamızı zaruri kıyor.

Sofist kimdi? Felsefenin odak noktasının bizatihi insanın kendisine evrildiği *mitostan logosa* geçiş sürecinde [bu evre kimi araştırmacılar tarafından *Yunan Aydınlanması* olarak adlandırılır, ki bu durum da yeni bir düzen tesisinin göstergesi olarak yorumlanabilir], yeni bir idea ve bunun üzerine kurulu yaşam tarzı ile ortaya çıkan, para karşılığı öğretmenlik yapan ["felsefe öğreten"] gezgin kimselerdi. Herhangi bir okula mensup değillerdi, çoğunlukla bir düşünce biçimini temsil ediyorlardı. İdeaları; başta gençler olmak üzere polis sakinlerinin bir atlet / savaşçı olarak yetiştirilmesi gayesini geride bırakıp, başta siyaset olmak üzere sosyo-kültürel ve dünya işleri konusunda söz sahibi yurttaşların yetişebilmesiydi. Zira yeni düzen içinde; meclislerde, mahkeme salonlarında ve pazar yerleri gibi genel olarak agorada insanlar kendilerini savunabilmeli, verimli ilişkiler kurabilmeli, çeşitli makamlar elde edebilmeliydiler. Bu da insanların ruhlarını eğitebilmekten geçiyordu. Gayet makul ve akli başında birçok insanın itiraz etmeyeceği böylesi bir ideal doğrultusunda, Sofistlerin misyon belledikleri ruh eğitiminin yöntemi ise belliydi; retorik.

Farklı sebeplerle haklarının çoğu zaman yendiğini düşünsek de Sofistler için günün sonunda çizilen tablo hemen hemen şöyledir: Sofist, belirli bir doğruya ulaşmak için değil, tartışmış olmak için tartışır. Onun için mesele her ne olursa olsun tartışmayı kazanmaktır; zaman, mekân ve koşullardan bağımsız, ilkeleri olan bir duruşa Sofistte denk gelinmez. Sofist her daim taklit eder, -miş gibi yapar, hakikati dile getirmez, onun bir taklidi gibidir.

Bilge değildir mesela, bilgemsidir, bilge hiçbir zaman olamamıştır. Sıkı bir toplum mühendisidir, retorik ustasıdır, söz sanatlarında kuvvetlidir, etrafına kitleleri toplayabilir. Popülisttir. Çoğunluğun görüşü her ne ise onu benimser, onun dışına çıkmaz, yer yer hâkim değerlerin sıkı sözcüsü ve savunucusu olduğu bile görülmüştür. Sofist, *bilgiyi olanaksız kılandır*. Kendi sanılarını da *episteme* olarak gösterendir.

“Post-Truth Çağı” olarak tanımlanan bu tuhaf zamanlar üzerine bir prolog için, çalıyı böylesine dolaşmak bizce elzemdi. Karşı karşıya olduğumuz ve bizzat başrolü, destekçisi, kurgulayıcısı, seyircisi ve mağduru olarak, her birimiz için farklı roller biçen bu çağda yaşıyor olmak; bize ilk anda, Sofistlerle taş çıkartacak cinsten kovulmuş şairlerin, intikam almaya giriştiği bir tabloyu tahayyül ettiriyor.

Adının ne olduğunun ve nasıl çevrildiğinin birinci derecede önem arz etmediği bu çağa ilişkin tanıklıklarımız, insanlık tarihinin hemen her döneminde rastladığımız meseleler olmakla birlikte, bugünün insanına düşen payın oldukça kaotik olduğu aşikâr. Belirsizliğin, sıradanlığın, vasatlığın, pejmürde hâllerin, akıl, mantık ve bilim dışılığın ve pişkinliğin genel geçerliliği, şaşırma yetisini kaybettirecek cinsten şahitlikler ve bunlar karşısında duyarsızlaşmalar, saf kötülükler, algı yaratmalar, kutuplaştırmalar, safları sıklaştırmalar, tüm değerleri alt üst edişler ve bu değerlerin alet edildiği siyasi manevralar, alenen yalan söylemeler, kayıtsız şartsız itaatler, yalnızca kendi dünya görüşünü hakikat bilip diğerlerine nefes aldırma yarışlar, kanatların hâkimiyeti ve ikiyüzlülükler... Hakikatin kaybolması, önemsizleşmesi, görmezden gelinmesi, yok sayılması, rafa kaldırılması, ötelenmesi ve bu kapıya çıkan diğer daha nice tasvir...

Böylesi bir çağda, her birimizi “dogmatik uykumuzdan uyandıracak” esaslı bir hamleye ihtiyacımız olduğu açık. Özenle hazırlanan bu çalışma böylesi bir hamle sayılabilir.

Talha Dereci
Genel Yayın Yönetmeni
Ankara, Ocak 2020

P

Post-Truth Çağı

MURAT BAÇ

Hakikatin Savuşturulması,
Ötelenmesi ve
Geri Dönüşü Üzerine

MILAY KÖKTÜRK

Post-Truth ya da
Mağaraya Dönüş

BUKET KORKUT RAPTİS

Böyle Söylerdi Nietzsche:
Nihilizm, Post-Truth ve
Benzerleri

STEVE FULLER

Felsefe ve Retorik
Hakkındaki Post-Truth

EMRE ERDOĞAN

PINAR UYAN-SEMERCİ

Hakikat Sonrası
Tartışmalarının Gerçek
Olmayan Varsayımlarını
Ele Almak: Akıl, Bilim ve
Demokrasi Karşıtlığı

ONUR ASLAN

Post-Truth Kavramının
Postmodernizm Aynası
Üzerine Düşen Yansımaları

İSMAİL CEM KARADUT

Hakikat-Ötesi Çağda
Hakikati Söylemek:
İki Parrhesia Vakası

ÖZGÜR TABUROĞLU

Hakikat-Sonrası Bazı
Görüngüler: Biyosiyaset,
Algı Yönetimi, Yeni Medya

BURAK SAYIN

Post-Truth Çağında Hakikati
Yeniden Anlamlandırma
İmkânı Olarak Sanat:
Hakikatsi'den Hakikate
Geri Dönüş

HALİME S. ATALAY

Hakikatin Önemini
Yitirmesi ve Gündelik
Hayatın Hoyratlaşan Dili

ABDURRAHMAN CİHAD

KAYADUMAN

Post-Truthun Şifası
Algoritmik Bilgi mi?

9772667418047